

PWN-Brief

Pastoraat voor woonwagengewoners, Sinti en Roma in Nederland

Emmaplein 19 C, 5211 VZ 's-Hertogenbosch

nummer 35 - augustus 2017

Culturele feestmiddag in het Annahuis, Breda, 28 september 2016. (Omslagfoto van de brochure Toen, nu en dan?)

PostNL
Port betaald
Port Payé
Pays-Bas

Het geheim van de Heksenberg /2

Een zoektocht naar een verdwenen locatie

Kom naar de PWN Landdag op 10 oktober / 3

Dag in het teken van interdiocesane werkgroepen

Eenmaal per jaar 'de dag van de zuurstof' /4

Al dertig jaar met een bus naar Kevelaer

Toen, nu en dan? /5

Een levenswerkboek van drie dertigers onder de Roma

'Naast mensen blijven lopen, niet opgeven' /6, 7

John van Grinsven, een inspiratie voor velen

2 Een zoektocht naar een verdwenen locatie

Het geheim van de Heksenberg

400 pagina's telt het boek **Settela en Willy Het geheim van de Heksenberg** van amateur-historicus Rob Hendrixx (1955). In Limburgse, Brabantse en Belgische archieven deed hij onderzoek naar de achtergronden van de woonwagenbewoners en de Sinti van de Heksenberg, een heidegebied dat hoort bij de wijk Heksenberg in de gemeente Heerlen, Zuid-Limburg. De stamboom van de familie Steinbach en aanverwante families en hun levensverhaal vormen de rode draad van het omvangrijke en gedetailleerde werk, met tal van historische foto's en documenten. **Settela (Anna Maria) Steinbach (1934-1944)**, het meisje met de witte hoofddoek, behoorde tot de Sintifamilies die bij de Heksenberg een vaste regelmatige verblijfplaats hadden. Haar lot is bekend: In de nacht van 31 juli op 1 augustus 1944 werd zij samen met vele anderen omgebracht in de gaskamers van Auschwitz. Een van haar broers, vioolvirtuoos Willy, overkwam twee maanden later hetzelfde. In totaal waren het 71 Sinti uit tien Heerlense nomadenfamilies die de holocaust niet overleefden. Hendrixx slaagde erin om voor het eerst een complete lijst van omgekomen Limburgse (Heerlense) Sinti samen te stellen.

Een eigen parochie

Heerlerheide werd rond 1920 door de gemeente Heerlen aangewezen als plek voor een nieuw in te richten woonwagenlocatie, aan de voet van de Heksenberg 'want dat lag in die tijd ver van de bewoonde wereld'. Pater **Justus Merks ofm**, een franciscaner monnik die al langer onder woonwagenbewoners werkzaam was, kreeg de pastorale zorg van de Heksenberg opgedragen. Hij bekommerde zich in eerste instantie om de kinderen en zorgde voor voorzieningen als water en elek-

Pater Justus Merks ofm temidden van de Sintikinderen op de Heksenberg. Jaartal onbekend

triciteit. Daarna ging hij zelf tussen de bewoners in een woonwagen wonen en stichtte er in 1931 een eigen parochie met een eigen kerkje. Op het hoogtepunt van zijn bestaan had de Heksenberg ook een eigen school en bibliotheek.

In 1936 telde het kamp meer dan honderd wagens en was daarmee een van de grootste van Nederland. Ongeveer 600 mensen zouden er gewoond hebben.

Verdwenen

De 'parochie woonwagenkamp Heksenberg', die negentien jaar bestond, verdween binnen een kort tijdsbestek van de aardbodem. Begin juni 1942 gelastten de Duitse autoriteiten dat de bewoners binnen een week moesten vertrekken. Niet duidelijk is op welke manier dit is gebeurd. Ouderen van de Heksenberg vertelden dat wagenbewoners werden afgevoerd door de Duitsers en dat er nooit iemand is teruggekomen. 'De media hebben nooit bericht over de ontruiming van het kamp,' schrijft Hendrixx op pagina 275. 'In geen enkel boek over Sinti en reizigers wordt melding gemaakt van dit toch vrij grote woonwagenkamp. Het lijkt wel alsof het woonwagenkamp Heksenberg nooit heeft bestaan.' Dankzij deze amateur-historicus is de Heksenberg met zijn bewoners dan nu aan de vergetelheid onttrokken.

Settela en Willy

Het geheim van de Heksenberg

Research en tekst: Rob Hendrixx

© 2015, 2017 Historisch Goud – Rijckheydt, centrum voor regionale geschiedenis en Stichting Historische Kring 'Het Land van Herle', Heerlen

ISBN/EAN 978 90 822416 9 6

Kom naar de PWN Landdag op 10 oktober

Vanaf 2003 voert het PWN het beleid om samen met de bisdommen te werken aan diocesane werkgroepen. Wat houdt dit in en hoe komen ze tot stand?

Bisdom Groningen-Leeuwarden

Het bisdom Groningen kende al een werkgroep woonwagengastoraat, verbonden aan het Katholiek Centrum Welzijnsbevordering Drenthe, die voor het gehele bisdom functioneerde. Onder leiding van voormalig vicaris Van den Hende werd deze omgezet tot een diocesane werkgroep en de bijeenkomsten vonden voortaan plaats in het bisschopshuis. Het doel was pastores en vrijwilligers die met woonwagengastbewoners werkzaam zijn bij elkaar te brengen, maar zeker zo belangrijk: parochies in het bisdom te vragen extra inspanningen te verrichten om woonwagengastbewoners in hun midden te bereiken. De werkgroep nam ook het voortouw om bedevaarten te organiseren naar Lourdes, Kevelaar en naar het graf van de in 1985 overleden pater Jan van den Ark o.carm. in Zenderen, jarenlang aalmoezenier voor de woonwagengastbewoners in het bisdom, vooral in Drenthe. Voor eerste communies werd een brochure samengesteld, *Ga met God*, en in de zomer van 2012 ging een jongerenproject van start waarin contacten werden gelegd tussen jongeren van het woonwagengastcentrum en die uit de parochie. Na veertien jaar functioneert deze diocesane groep met tien leden nog steeds en komt viermaal per jaar bij elkaar.

Overige bisdommen

Ook in het bisdom Roermond bestaat er al langer een diocesane werkgroep onder de hoede en het voorzitterschap van een sociale aalmoezenier. Presentie op de woonwagengastcentra staat bij deze groep hoog in het vaandel. Het belang, ook voor deze werkgroep, is om mensen met kennis en ervaring bij elkaar te brengen en nieuwelingen hierin te laten delen. De vlam dient te blijven branden mede omdat parochies steeds

Hub Vossen is voorzitter van de diocesane werkgroep Roermond. Foto 2015

minder pastores en vrijwilligers kennen die presentiewerk kunnen uitoefenen. Intussen is ook het bisdom 's-Hertogenbosch gestart met een diocesane werkgroep en heeft het bisdom Breda de eerste voorbereidingen hiertoe getroffen. Dan blijven er nog drie bisdommen over: Utrecht, Haarlem en Rotterdam.

PWN Landdag

Het PWN wil, mede via de diocesane werkgroepen, pastores, diakens en vrijwilligers binnen parochies die zich meer in de pastorale en diaconale werkzaamheden voor woonwagengastbewoners, Sinti en Roma willen verdiepen, behulpzaam zijn door kennisoverdracht en begeleiding. Kom daarom naar de PWN Landdag en laat u uitgebreid informeren.

De voorzitters van de bestaande diocesane werkgroepen **drs. Hub Vossen** (Roermond), **Embregt Wever p.w.** ('s-Hertogenbosch), diakenen **Frans Wielens** (Groningen-Leeuwarden) en diakenen **Wim Tobé** (Breda) zullen de leiding nemen op deze Landdag van het PWN.

Meld u nu aan voor de PWN Landdag!

Let op: dit jaar versturen we geen persoonlijke uitnodigingen

De PWN Landdag wordt gehouden op **dinsdag 10 oktober 2017 van 10.00 uur - 16.00 uur**.
Locatie: Sint-Janscentrum, Papenhulst 4, 5211 LC 's-Hertogenbosch, nabij de St.-Janskathedraal.
Uw aanmelding zien wij graag vóór 15 september 2017 tegemoet:
T. (073) 737 02 23 E. pwin@telfort.nl
Of schriftelijk: PWN, Emmaplein 19 C, 5211 VZ 's-Hertogenbosch

Eenmaal per jaar ‘de dag van de zuurstof’

‘In 1987 was de eerste gezamenlijke bedevaart van een aantal woonwagenbewoners van Beukbergen (het regionale woonwagencentrum in Soesterberg) naar Kevelaer. Met een bus. Pastor Jules Ypma s.v.d., de parochiepastoor ging mee. Toen ging het er allemaal nog heel officieel aan toe: met vaandel en een processie van de bedevaartgangers van Beukbergen. Tegenwoordig wordt er na de vroomheid ook tijd vrijgemaakt voor vrolijkheid.’

Aan het woord is **zr. Ulrike Braun** (1937) van de Zusters van Onze Lieve Vrouw van Amersfoort. Al dertig jaar is zij als pastoraal medewerkster verbonden aan het woonwagencentrum Beukbergen. In haar vorige werk als wijkverpleegkundige leerde ze goed te luisteren naar mensen en dat schiep al vrij snel een vertrouwelijke band tussen haar en de woonwagenbewoners. Haar bezigheden bestaan voornamelijk uit bezoekwerk: ‘Ik hoef me niet aan te kondigen en geen afspraken te maken, ik klop gewoon aan,’ maar ze assisteert ook bij begravingen, verzorgt de avondwakes, is betrokken bij eerste communies en ziet speciaal om naar ouderen en zieken.

‘Tientje’

Zelf stond ze in 1987 aan de wieg van de sindsdien jaarlijks gehouden bedevaart naar Kevelaer. Het zijn voornamelijk vrouwen die meegaan, soms waagt een enkele man er zich tussen. Zuster Ulrike, vooraf altijd in de weer met draaiboeken, pakt als altijd zodra de bus de snelweg op rijdt de microfoon en bidt voor een behouden reis, voor de bewoners van het centrum en voor het welzijn van de ouderen en de zieken. Daarna volgt het ‘tientje’ van de rozenkrans: één onzevader, tien weesgegroettes. De passagiers vallen

telkens in bij de slotregel van elk weesgegroetje. Daarna gaan de tassen open voor versnaperingen en klinkt Frans Bauer, Grad Damen of Sieneke door de luidsprekers. Aangekomen in Kevelaer wacht pater Jan van der Zandt m.s.c., de landelijk coördinator van het woonwagenpastoraat, de mensen op en draagt in de biechtkapel een mis op. Zr. Ulrike leest de lezing en wil als de kans zich voordoet graag zelf achter het orgel plaatsnemen. Aansluitend begeleidt Jan van der Zandt de groep langs de kruiswegstaties. Zuster Ulrike loopt stil mee, woorden zijn hier overbodig.

Zr. Ulrike Braun (r.) in gesprek in bedevaartsplaats Kevelaer. Foto 2015

Opladen

Als de vrouwen hierna zijn uitgewaaid over de winkels en de plaatselijke horeca, maakt zuster Ulrike zelf een klein wandelingetje of neemt even rustig de tijd voor een kopje koffie. Ze vertelt dat in het begin is geprobeerd deze bedevaart bij de parochie-activiteiten aan te laten sluiten, maar: ‘Dat gaf veel remmingen in de stemmingen. Woonwagenvrouwen zijn graag op zichzelf, beleven hun eigen religieusiteit en burgers hoeven hierbij niet over hun schouder mee te kijken. Zo’n bedevaart is ook een maatschappelijk uitje voor ze, met de ernst van het gebed, maar ook met uitgelatenheid. Een dagje opladen. Iemand noemde het eens ‘de dag van de zuurstof’.

Voorzien van gezegende kaarsen, rozenkransen, medailles en andere geloofsartikelen stappen de vrouwen aan het eind van de middag de bus weer in. Na een gezamenlijke maaltijd onderweg keren ze enigszins vermoeid huiswaarts, maar niet zonder het ‘tientje’ door zr. Ulrike. En opnieuw klinkt na elk weesgegroetje door de bus: ‘Heilige Maria, Moeder van God, bid voor ons zondaars, nu en in het uur van onze dood. Amen.’ Volgend jaar weer? Zeker, ze gaan er alvast voor sparen.■

Toen, nu en dan?

Een levenswerkboek van drie dertigers onder de Roma

In 2015 is door de dienstverlenende organisatie MST in Tilburg het initiatief genomen om een project voor Romadertigers op te starten: het **Levenswerkboek**. Het project moet individuele Roma helpen hun levensverhaal te ordenen aan de hand van de eigen geschiedenis en hun situatie en leefwijze in de huidige samenleving door middel van eigen belevingen, verhalen en foto's. Een steviger zelfbewustzijn kan bijdragen aan een verbetering van hun maatschappelijke positie.

Dertigers onder de Roma

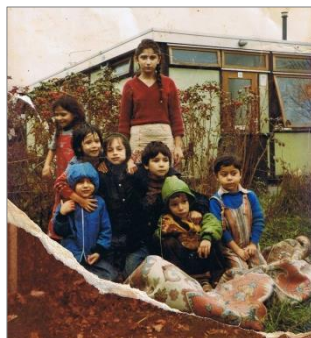
Hun ouders zijn vaak niet in Nederland geboren, hebben in Europa rondgetrokken en/of waren afkomstig uit Oost-Europa en de Balkanlanden. Zij kwamen in de zeventiger jaren van de vorige eeuw naar Nederland. Na veel overleg met de overheid konden zij in elf opvanggemeenten wonen. De nu dertigers onder de Roma zijn meestal in dergelijke opvanggemeenten geboren.

Er was voor hen onderwijs beschikbaar via de gewone basisschool. Door een minimale kennis van de Nederlandse taal echter ontstonden er achterstanden. Van vervolgonderwijs was nauwelijks sprake en geen opleiding betekent vaak geen werk. Uithuwelijking op jonge leeftijd en eigen huishoudens met soms vijf, zes kinderen vormen ook nu nog geen uitzondering. De meeste dertigers wonen in doorsnee huizen en niet langer in familiegroepen bij elkaar.

Door weinig inkomsten, hoge woonlasten en kosten van levensonderhoud worden schulden gemaakt. Er vinden huisuitzettingen plaats door wanbetaling of overlast. Discriminatie en vooroordelen in de samenleving vallen hen ten deel. Eigen cultuur en Romatradiatie botsen met de gangbare regels en wetten van de burgermaatschappij. De Romadertigers van nu zitten in een kwetsbare positie tussen verleden en toekomst.

Lydia Verhagen (MST) met een van de kinderen van de Romadertigers, december 2016

Opvang van Romagezinnen in containerwoningen. Foto 1983

Levenswerkboek

Drie Roma, twee vrouwen en een man, kwamen een jaar lang wekelijks bij elkaar om onder begeleiding van **Jan van der Zandt m.s.c.**, landelijk pastor, en **Lydia Verhagen** van het MST, te vertellen over hun eigen leven: waar ze vandaan komen, hun jeugd, hun positie in het hier en nu, over de Romacultuur en -traditie, hun kinderen op school en de toekomstperspectieven. De opgetekende meest korte verhalen – waarvan sommige onverwacht openhartig – zijn nu, met toestemming van henzelf, gebundeld in de 52 pagina's tellende brochure **Toen, nu en dan? Een levenswerkboek van drie dertigers onder de Roma**

Samenstelling:

Jan van der Zandt m.s.c. (PWN) met medewerking van Lydia Verhagen (MST)

Eindredactie:

Hélène van Hout

Oplage: 400 exemplaren

Uitgave: augustus 2017
ISBN 978 90 814 0946 9

Bestellen:

€ 5,00 per ex. op bankrek.
NL16 RABO 0324 6312 19
van Stichting Media PWN te 's-Hertogenbosch

‘Naast mensen blijven lopen, niet opgeven’

*Op 9 juli jl. heeft diaken **John van Grinsven** (1942) afscheid genomen als diaken van de Edith Stein parochie in Vught (N.-Br.). Priesters, parochianen, maar vooral de mensen aan de rand van de samenleving zijn hem dankbaar voor zijn jarenlange inzet die, zoals hier en daar blijkt, een inspiratiebron is voor anderen om te doen wat hij heeft gedaan.*

In 1974, toen John van Grinsven 32 jaar oud was, kwam bij hem de eerste vraag van de oude catechismus weer naar boven: ‘Waar-toe zijn wij op aarde?’ Als jong civieltechnisch ingenieur had hij net een zware klus in Leiden achter de rug en maakte hij de overstap naar Tilburg om te werken aan de opbouw van de Verkeers-academie. In dit drukke bestaan zocht hij naar religieuze aspiratie. Het leven kon toch niet alleen bestaan in het uitzoeken welke voorzieningen voor mensen noodzakelijk waren om zich te verplaatsen? Hij volgde een cursus koördinatie en gregoriaans bij de bekende musicus Jan Boogaarts en was nadien gegrepen hoe deze muziek

Diaken John van Grinsven Foto 2017

werd uitgevoerd in de abdij van Vaals. Daar verbleef hij meerdere malen en genoot er ook intens van de stilte. In deze omgeving kwam zijn roeping voor het eerst ter sprake. Tijdens een wandeling met de gastenpater van de abdij klonk plotseling diens vraag: ‘Waarom word jij geen diaken?’ Dat maakte indruk, zeker, toch deed hij er een tijdje niets mee. De richting leek echter al bepaald. Op zijn werk nam hij als het ging om sociaal-maatschappelijke vraagstukken altijd al het initiatief. Zijn collegae verwonderden zich er daarom niet over dat hij na gesprekken met oud-bisschop Ter Schure besloot de diakenopleiding te gaan volgen.

Diaconaal werk

Na zijn wijding in 1999 was hij naast zijn werk onbezoldigd diaken. Vele uren per week zette hij zich in voor het diaconale werk in een parochie. Na Boxtel en Kaats-

heuvel werd hij op 1 juli 2007 door oud-bisschop Hurkmans benoemd tot diaken van de parochie Edith Stein in Vught.

Wat houdt zijn diakenschap eigenlijk in? ‘M.25,’ geeft hij als direct antwoord. ‘M.25 (Mattheüs, hoofdstuk 25) nam het grootste deel van het ambt in beslag. Het betekent het

beoefenen van de werken van barmhartigheid en naastenliefde. Overigens geldt dit voor elke gedoopte christen én, zo is mijn mening, ook voor elke priester.’

Concreet werd zijn werk pas echt in het dagelijkse leven.

‘Dan kreeg ik de vraag: “Heeft u gezien dat er iemand doelloos door de straten loopt?” of: “Weet u dat er in dat en dat gezin het een en ander niet goed gaat?” Of als er iemand in nood aanbelde bij de pastorie waarna de pastoor naar mij verwees. En op de vragen van Jan van der Zandt van het landelijke woonwagencentrum of ik misschien iets voor de bewoners van het kleine woonwagencentrum kon betekenen. Daar had ik geen enkele moeite mee, woonwagenbewoners zijn nooit vreemden voor mij geweest. Pastoors wisten mij als diaken altijd al te vinden als er een kleintje van de wagens gedoopt moest worden. Al in mijn jeugd kende ik deze bevolkingsgroep uit ’s-Hertogenbosch waar ik vlakbij woonde. In het jongenskoor van de lagere school zong ik met Kerstmis in de aparte nachtmis voor deze mensen. Onderwijzers en onze ouders waren daar trots op, ze maakten er geen punt van.’ >

Zingeving

‘Het beoefenen van diaconie is tijdrovend,’ weet John van Grinsven uit ervaring. ‘Als je beperkte uren tot je beschikking hebt, is het moeilijk om ook nog eens naast liturgische assistentie, verkondiging en catechese intensieve hulp te bieden. De vraag voor noodhulp neemt veel tijd in beslag. Zo kwam ik via het woonwagenpastoraat nogal eens in een situatie terecht waarin maatschappelijk werkers, gemeenteambtenaren en cliënten recht tegenover elkaar stonden. Als diaken schroom je dan niet om met alle partijen in contact te komen. De factor tijd moet dan geen punt hoeven zijn. In mijn persoon als diaken, of, zoals de woonwagenbewoners het zelf zeggen, in ‘de pater’ stellen ze vertrouwen.

“Ons lot is bij hem in goede handen,” hoor ik dan zeggen, vooral als zaken weer eens muurvast zitten en de bewoners van mening zijn dat “er toch niet naar ons wordt geluisterd”. Het minderwaardigheidsgevoel steekt dan weer de kop op en hun boze woorden komen bedreigend over op het overheidspersoneel. Dan ben je weer de vredestitcher. Uiteindelijk komen alle partijen wel uit de problemen, maar soms zijn we dan al wel twee jaar verder.’

‘Mijn taak is ook,’ vult John van Grinsven zijn diaconale werkzaamheden verder aan, ‘te proberen de mens in nood actief te maken en het heft weer in eigen hand te laten nemen. In eerste instantie sta je naast een

kwetsbaar iemand die veelal op een doodlopende weg terecht is gekomen. Soms is de zin van het leven helemaal weggetrokken. Ernstige noden na huisuitzettingen, plotse ontslag, strafbare feiten en gevangenschap grijpen vaak diep in de ziel van de mensen in. Je moet opnieuw perspectief kunnen geven, eigenwaarde. De weg daar naartoe kan lang zijn en moet je met geduld bewandelen. Naast mensen blijven lopen, niet opgeven. Let wel: al deze personen leven gewoon in een doorsnee parochie.’

Dienend overdragen

Na bijna twintig jaar diaconaal werk in parochies, gaat John van Grinsven nu met verdiend emeritaat. Of er een opvolger voor hem komt, weet hij niet, maar, zegt hij: ‘Ik ervaar dat de diaconie in

de parochie weer levend is. In de pogingen de mens in nood weer uit zijn isolement te halen heb je medestanders, medewijkbewoners en medeparochianen nodig. Voor hulp aan naasten heb ik altijd geprobeerd priesters, reguliere hulpverleners en vrijwilligers erbij te betrekken. Zij weten wat zij kunnen doen.’

Een van de meest opvallende resultaten van zijn jarenlange inspanningen vindt hij de hulpvrager die nu zelf hulpverlener is geworden. ‘Een dakloze die voorheen flink in de problemen zat maar weer gehuisvest is, is nu bereid om een andere dakloze tijdelijk op te vangen. Dat doet je goed.’ ■

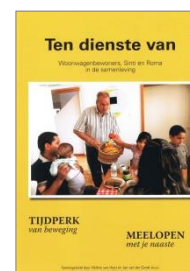

Uitbeelding van de zeven lichamelijke werken van barmhartigheid door de Meester van Alkmaar, 1504 (Museum Boijmans van Beuningen)

Voor meer inspiratie

Aan de hand van de zeven lichamelijke en de zeven geestelijke werken van barmhartigheid zijn persoonlijke verhalen en ervaringen van contactpersonen, presentiewerkers en intermediairs opgetekend in de brochure **Ten dienste van Woonwagenbewoners, Sinti en Roma in de samenleving**.

Onder meer het vervullen van een brugfunctie tussen de bevolkingsgroepen, instellingen en parochies komt hierin duidelijk naar voren.

Uitgave 2012, 44 pagina's, Bestellen: € 5,00 per ex. op bankrekening NL16 RABO 0324 6312 19 van Stichting Media PWN te 's-Hertogenbosch.

Colofon

De *PWN-Brief* is een viermaandelijks uitgave van het PWN en verschijnt in de maanden april, augustus en december.

ISSN 2214-1146

Interviews en teksten

Jan van der Zandt m.s.c.
Hélène van Hout

Lay-out en eindredactie

Hélène van Hout

Druk

Drukkerij *Zelfkrant*
's-Hertogenbosch

Contactadres

Pastoraat Woonwagengewo-
ners in Nederland - PWN
Stichting Media PWN
Stichting Mgr. Bekkersfonds
Emmaplein 19 C
5211 VZ 's-Hertogenbosch

I: www.pwin.nl
E: pwin@telfort.nl
T: (073) 737 02 23

Giften

Een vrijwillige bijdrage om deze *PWN-Brief* te bekostigen stellen wij zeer op prijs en is welkom op NL59 RABO 0121 9051 01 ten name van Pastoraat Woonwagengewo-
ners in Nederland te 's-Hertogen-
bosch.

Op ditselfde bankrekeningnummer zijn ook giften voor acute nood-
hulpverlening ten behoeve van
woonwagengewoners, Sinti en
Roma welkom.

Het PWN wordt ondersteund
door een solidariteitsbijdrage
van de gezamenlijke religieu-
zen in Nederland via de
Commissie PIN.

Met weinig woorden...

- Jonge ouders onder de Roma -

'They are born in the Netherlands and, in our opinion, they have enough experience to be able to communicate and negotiate. Therefore they need to be more involved in the development of their children at school and in society. Only then will the sense of responsibility of these parents gradually increase.'

Jan van der Zandt m.s.c. in de lezing *Roma parents in their thirties*, Internationale Roma Conferentie, Rome, 7 april 2017

- Trots-

'Ik ken natuurlijk niet iedereen, maar vooral met de vrouwen wissel ik veel uit. Ze kunnen goed lachen. Ze zijn er trots op woonwagengewoner te zijn, die identiteit willen ze niet kwijt. Ik hoor wel zeggen dat het vroeger gezelliger was. De deur zit vaker op slot, het is meer ieder voor zich. De geest van de burgermaatschappij dringt ook in Beukbergen door.'

Zr. Ulrike Braun in Beukbergen *Een geschiedenis van woonwagengewoners*, Liesbeth Sluiter, pag. 164/165

Geef u vóór 15 september a.s. op voor de PWN Landdag!

Wanneer: 10 oktober 2017 van 10.00 uur - 16.00 uur

Waar: Locatie: Sint-Janscentrum, Papenhulst 4 te 's-Hertogenbosch

PWN, Emmaplein 19 C, 5211 VZ 's-Hertogenbosch
T. (073) 737 02 23
E. pwin@telfort.nl

- Rondkomen -

'Vroeger leefden we in de Romacultuur en kwamen daarin rond. Omdat wij in de Romacultuur leven maar nu in de burgercultuur moeten rondkomen, gaat het mis met ons.'

Citaat van een van de Roma in de brochure
Toen, nu en dan? Een levenswerkboek van drie dertigers
onder de Roma

- Barmhartigheid -

'Dit is de weg van de barmhartigheid: ik trek een eindje met je op, juist in tijden als het – om wat voor reden dan ook – niet goed met je gaat, net zolang tot je weer op eigen benen kunt staan.'

Nelly van de Ven, intermediair, in de brochure
Ten dienste van, St. Media PWN, pag. 18